

दत्तेनेति । अहिंसार्थस्येति किम् । भक्षयन्ति बलीवर्दाः सस्यम् । भक्षयन्ति बलीवर्दान्सस्यम् ।
शब्दकर्मणाम् । अधीते माणवको वेदम् । अध्यापयति माणवकं वेदम् । पठति माणवको
वेदम् । पाठयति माणवकं वेदम् । अकर्मकाणाम् । आस्ते देवदत्तः । आसयति देवदत्तम् ।
शेते देवदत्तः । शाययति देवदत्तम् । एतेषामिति किम् । पचत्योदनं देवदत्तः । पाचयत्योदनं
8 देवदत्तेनेति । अणयत्तानामिति किम् । गमयति देवदत्तो यज्ञदत्तम् । तमपरः प्रयुङ्क्ते । गम-
यति देवदत्तेन यज्ञदत्तं विष्णुमित्रः ।

हृक्कारन्यतरस्याम् । ५३ ।

अणिकर्ता स णाविति वर्तते । हृरतेः करोतिश्चाणयत्तयोर्यः कर्ता स णयत्तयोरन्यतर-
स्यां कर्मसंज्ञो भवति । हृरति भारं माणवकः । हृरयति भारं माणवकं माणवकेनेति वा ।
10 करोति कटं देवदत्तः । कारयति कटं देवदत्तं देवदत्तेनेति वा । अभिवादिदशोरात्मनेपद उप-
संख्यानम् (ein Vārttika) । अभिवदति गुरुं देवदत्तः । अभिवादयते गुरुं देवदत्तं देवदत्ते-
नेति वा । पश्यति भृत्या राजानम् । दर्शयते भृत्या राजानं दर्शयते भृत्यैरिति वा । आत्मनेपद
इति किम् । दर्शयति चैत्रं मैत्रमपरः । प्राप्तविकल्पत्वाद्वितीयैव । अभिवादयति गुरुं माण-
वकेन पिता । अप्राप्तविकल्पत्वात्तृतीयैव ।

15 स्वतन्त्रः कर्ता । ५४ ।

स्वतन्त्र इति प्रधानभूत उच्यते । अगुणीभूतो यः क्रियाप्रसिद्धौ स्वातन्त्र्येण विवक्ष्यते
तत्कारकं कर्तृसंज्ञं भवति । देवदत्तः पचति । स्थाली पचति । कर्तृप्रदेशाः कर्तृकरणयोस्तृ-
तीयेत्येवमादयः (२ । ३ । १८) ।

तत्प्रयोजको हेतुश्च । ५५ ।

20 तदित्यनन्तरः कर्ता परामृश्यते । तस्य प्रयोजकस्तत्प्रयोजकः । निपातनात्समासः (ge-
gen २ । २ । १६) । स्वतन्त्रस्य प्रयोजको यो ऽर्थस्तत्कारकं हेतुसंज्ञं भवति । चकारात्कर्तृ-
संज्ञं च । संज्ञासमावेशार्थश्चकारः । कुर्वाणं प्रयुङ्क्ते । कारयति । हृरयति । हेतुवाचिचो नि-
मित्तं कर्तृत्वाच्च कर्तृप्रत्ययेनोच्यते । हेतुप्रदेशा हेतुमति चेत्येवमादयः (३ । १ । २६) ।

अनभिहिते । २ । ३ । १ ।

25 अनभिहित इत्यधिकारो ऽयं वेदितव्यः । यदित ऊर्ध्वमनुक्रमिष्यामो ऽनभिहित इत्येवं
तद्वेदितव्यम् । अनभिहिते ऽनुक्ते ऽनिर्दिष्टे कर्मदौ विभक्तिर्भवति । केनानभिहिते । ति-
ङ्कृतद्वितसमासैः परिसंख्यानम् (ein Vārttika) । वक्ष्यति कर्मणि द्वितीया (२) । कटं करो-
ति । ग्रामं गच्छति । अनभिहित इति किम् । तिङ् । क्रियते कटः । कृत् । कृतः कटः । त-
द्वितः । शत्यः (= शतमर्हति nach ५ । १ । ६३) । समास । प्राप्तमुदकं यं ग्रामं स प्रा-
30 प्तोदको ग्रामः । परिसंख्यानं किम् । कटं करोति भीष्ममुदारं दर्शनीयम् । बहुषु बहुवच-
नम् (१ । ४ । २१) इत्येवमादिना संख्या वाच्यत्वेन विभक्तीनामुपदिष्टा । तत्र विशेषणार्थमि-
दमारभ्यते । अनभिहितकर्मार्थाश्रयेष्वेकत्वादिषु द्वितीयादयो वेदितव्या इति ।

कर्मणि द्वितीया । २ ।